

Utkik Historia 4–6

Bearbetad text och bild

Information till läraren

Originalbokens ISBN: 978-91-511-0737-0

SPSM-verksnummer: 41264

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalläromedlet och om hur ni kan arbeta med det.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att text och bilder bearbetas. Bearbetningen av läromedlet innebär att eleven kan använda samma läromedel som sina seende klasskamrater. Innehållet har samma syfte, nivå och pedagogiska innehåll som originalet.

SPSM producerar e-böcker i Textview- och HTML-format. Läromedlet kan också framställas i tryckt punktskrift. E-boksformatet HTML kan finnas i två olika versioner, en version med bearbetad text och bild och en obearbetad version.

Till det anpassade läromedlet kan det finnas tillhörande svällpappersbilder. Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Detta för att bilder och punktskrift inte ska skadas.

Till svällpappersbilderna finns en separat läraranvisning. I den finns det tips på hur man avläser och utforskar en taktill bild tillsammans med eleven. Läraranvisningen bifogas med leveransen av svällpappersbilderna men den finns också som nedladdningsbar pdf i SPSM:s webbutik.

Du kan behöva ytterligare vägledning gällande punktskrift. Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna.

Följande skrifter är bra att ha till hands:

- *Svenska skrivregler för punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*, Punktskriftsnämnden
- *Fonetik och punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Räkna med mig*, SPSM

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av detta läromedel, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på telefonnummer 010-473 57 11.

Trevlig läsning!

Innehåll

E-bok i HTML-format	1
E-bok i Textview-format	2
Tryckt punktskrift	2
Generella förändringar av boken	4
Sidspecifika förändringar	5
Pedagogiska tips	6
Bildbeskrivningar	8

Information om de olika formaten och text till läsaren

E-bok i HTML-format

Webbläsare

En bok i HTML-format läser du i ett webbläsarprogram. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Exempelvis kan matematiskt innehåll se olika ut och i vissa webbläsare fungerar det dåligt.

Kontakta SPSM om ni får problem med webbläsare.

Till läsaren av den anpassade boken

Här finns information riktad till eleven om hur boken är anpassad. Läs igenom informationen tillsammans med eleven.

Det finns många bilder i originalboken. Det är kartor, miljöer och porträtt. Många av bilderna är gamla målningar som kanske mest beskriver hur man på den tiden målningen gjordes fantiserade om hur saker såg ut ännu längre tillbaka i tiden. Många bilder är bildbeskrivna, men inte alla. En del bilder har en bra beskrivande bildtext. En del bilder är borttagna. Be din lärare om bildbeskrivningar.

Några bilder finns som svällpappersbild.

I boken finns det en tecknad figur, en brun råttan. Råttan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor. I din bok står det Råttan säger:

I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. Oftast är det frågor på texten som du läst.

Lycka till!

E-bok i Textview-format

En bok i Textview-format läser du i läsprogrammet Textview. Läsprogrammet finns att ladda ned gratis från Myndigheten för tillgängliga medier. Textview finns endast för Windows-datorer.

Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. En e-bok i Textview-format är organiserad som en pärm med flikar.

Stilsorter som exempelvis fet eller kursiv stil återges inte i Textview-boken. Eventuell markerad text skrivs istället med VERSALER.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Det finns många bilder i originalboken. Det är kartor, miljöer och porträtt. Många av bilderna är gamla målningar som kanske mest beskriver hur man på den tiden målningen gjordes fantiserade om hur saker såg ut ännu längre tillbaka i tiden. Många bilder är bildbeskrivna, men inte alla. En del bilder har en bra beskrivande bildtext. En del bilder är borttagna. Be din lärare om bildbeskrivningar.

Några bilder finns som svällpappersbild.

I boken finns det en tecknad figur, en brun råtta. Råttan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor. I din bok står det Råttan säger:

I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. Oftast är det frågor på texten som du läst.

Viktiga ord och begrepp skrivs med VERSALER i din Textview-bok.

Lycka till!

Tryckt punktskrift

Tryckt punktskrift levereras med enkelsidigt eller dubbelsidigt tryck. Antingen är den skriven med glest tryck som har text på varannan rad eller med tätt tryck som har text på varje rad.

Svartskriftskopia av punktskriftsboken

Följ med i elevens bok! För att du ska kunna läsa samma text som eleven läser finns en nedladdningsbar pdf som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där kan du se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt anpassad och utformad.

Pdf:en är en spegling av punktskriftsboken, men i svartskrift, vilket innebär att punktskriftens förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges med svartskriftstecken. Till exempel kommer du att se siffertecknet (p3456) som tecknet #, och versaltecknet (p6) som tecknet _ före bokstaven.

Filen finns att ladda ner i SPSM:s webbutik, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s webbutik och ladda ner filen som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där finns också den här informationen till läraren som pdf.

Observera att svartskriftskopian kan ha ett udda pappersformat, FA44, och det kan påverka möjligheten att skriva ut den. Bäst är att läsa bilagan digitalt.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken återfinns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Det finns många bilder i originalboken. Det är kartor, miljöer och porträtt. Många av bilderna är gamla målningar som kanske mest beskriver hur man på den tiden målningen gjordes fantiserade om hur saker såg ut ännu längre tillbaka i tiden. Många bilder är bildbeskrivna, men inte alla. En del bilder har en bra beskrivande bildtext. En del bilder är borttagna. Be din lärare om bildbeskrivningar.

Några bilder finns som svällpappersbild.

I boken finns det en tecknad figur, en brun råtta. Råttan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor. I din bok står det Råttan säger:

I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. Oftast är det frågor på texten som du läst.

Lycka till!

Generella förändringar av boken

I detta avsnitt beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens läromedel, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade. Särskilda lösningar kan finnas i punktskriftsboken eller i e-boken i textview-format.

Titta i elevens e-bok, eller i Svartskriftskopia av punktskriftsboken, för att se exakt hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalboken.

- Eventuella stavfel från originaltexten kan ha korrigerats.
- Råttan är presenterad i texten Till läsaren. Den är kvar i boken där den kommenterar något i en pratbubbla. För övrigt är den borttagen.
- Alla frågor i boken listas under rubriken Frågor.
- Många bilder är borttagna i den bearbetade boken.
- I vissa fall har bildtexter, eller delar av bildtexten lagts som löptext i angränsande stycke.
- I vissa fall får bildtexten ensam beskriva vad som är på bilden, eller vad bilden vill uttrycka.
- Många bilder har bildbeskrivning, men långt ifrån alla. Det är inte alltid en kort bildbeskrivning kan ge rättvisa åt det som bilden vill uttrycka.

Därför är de flesta porträttmålningar utan bildbeskrivning. Det är bättre att du ger en fylligare, muntlig, beskrivning av de bilder du anser är väsentliga för att exemplifiera textens innehåll.

Detsamma gäller gamla målningar med miljöbilder. Beskriv bilderna och ta upp det som är väsentligt i sammanhanget.

Det är också problematiskt när målningar från exempelvis 1800-talet beskriver vikingatid. Exemplifierar bilden vikingatid eller 1800-talets bild av vikingar? Beskriv bilderna i förhållande till den diskussion som uppstår i klassrummet.

- Några svällpappersbilder finns med.
- Eleven behöver tillgång till kartor (se pedagogiska tips). I boken är exempelvis Sveriges förändrade gränser bildbeskrivna, men kartorna på insidan av originalbokens pärmar finns som svällpappersbilder. Använd dem när det är lämpligt.

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar, förutom de generella, som vi vill göra dig särskilt uppmärksam på. Det kan vara uppgifter som har utgått eller sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material. Det kan också handla om att återanvända uppgifter eller bilder från tidigare avsnitt.

74

Kartan är inte ritad utan digerdödens spridning beskrivs bra i texten. Ta gärna fram en Europakarta och visa utbredningen.

261

Diagrammet är ritat, men uppdelat på två separata. Hjälpe eleven med att läsa av det. Samtala även om frågorna.

268

Diagrammet är ritat men hjälp eleven med att läsa av det. Samtala även om frågorna.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som ni kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Tid, förförståelse, individuell genomgång och syntolkning

- Den punktskriftsläsande eleven behöver mer tid till uppgifterna och det är elevens rättighet att få tillräckligt med tid även vid prov.
- Eleven med synnedsättning behöver förförståelse inför momentet eller uppgiften som kommer. Till exempel att få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar eller titta på svällpappersbilden innan eleven lyssnar på en hörövning eller ska genomföra en uppgift.
- Du behöver syntolka bilder, dels de som visas tillsammans i klassrummet och dels individuellt till eleven. Informationen från bildbeskrivningar eller svällpappersbilder kan aldrig ge exakt samma information som seende elever får genom att titta på bilderna. Samtal om bilderna som förekommer i boken kan ge extra information som eleven kan ha nytta av för att få samma förståelse som sina seende klasskamrater.
- Om boken innehåller återkommande figurer eller personer behöver eleven få en presentation av dessa.
- Det som är allmänt känt som till exempel kända personer, berömda byggnader, konstverk och så vidare bör beskrivas

Praktiskt arbetssätt för eleven och läraren

- Eleven behöver god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att ha särskilda mappar för olika böcker/ämnen på sin dator där de kan lagra sina filer.
- Eleven kan anteckna kapitel, avsnitt och sedan uppgiftsnummer vid svar.
- Markera kapitlets styckeordlista i punktskriftsboken med gem eller liknande, så att det går snabbt att växla mellan text och ordlista.
- Praktiska hjälpmedel kan vara häftmassa eller vaxsnören för att markera saker.
- Var inte rädd för att klippa isär svällpappersbilder om det passar din elev bättre att arbeta med ett objekt i taget.
- Du kan också täcka delar av svällpappersarket med till exempel ett blankt papper om det är för många objekt på svällpappersarket.

- Eleven behöver förstås tillgång till grundutrustning såsom kartor och andra basbilder i svällpapper. Du hittar dessa i webbutiken.
- Hjälp eleven att undersöka och förstå sig på tabeller och hur dessa kan vara uppställda. Många gånger bearbetas tabeller till listor i de anpassade läromedlen, men färdigheten att läsa tabeller har man nytta av.
- Undersök den information som finns på SPSM:s webbplatser:
 - <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/synnedsattning/>
 - <https://webbutiken.spsm.se/>
 - <https://www.spsm.se/laromedel/punktskrift-laromedel/fonetik-i-anpassade-laromedel/>
- Stor Sverigekarta (artikelnummer 6592)
- Nordenkarta (artikelnummer 6644)
- Världskarta (artikelnummer 6577)
- 53 flaggor från hela världen (artikelnummer 60255)
- 6 flaggor från Norden (artikelnummer 60206)

Rita egna bilder

- Om du ritar bilder till eleven, förenkla så mycket som möjligt. Glöm inte att förklara bild och sammanhang tydligt.
- Ritmuff eller vanligt papper på en s.k. Blackboard (artikelnummer 10326) kan användas för att rita och förklara enkla bilder eller förhållanden. Dessa kan även användas av eleven själv.
- Att använda dessa ritverktyg i kombination med korkplatta är ett annat sätt. Då kan man sticka nålar i bilden och dra sträckor med tråd.
- Vaxsnöre är också ett användbart material för att skapa egna bilder eller markera saker på svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

12

Foto. Ett litet skelett ligger i jorden. Gula pilar av papper ligger utlagda runt det.

15

Foto. En burk med Viking fiskarsmorning. Burken är dekorerad med en bild av ett vikingaskepp.

16

Foto. Flintasten som har formen av en yxa.

16

Foto. Hällristningar på en klippa. Ett stort skepp med sju män, en båt med tre män, några djur och en stor man med ett svärd.

20

Foto. Bilden är tagen ovanifrån. Ruinen av klostret Lindisfarne som består av flera byggnader men det är bara ytterväggarna kvar. Bredvid ligger en kyrkogård med gravstenar. I bakgrunden går havet in i en bukt.

22

Tecknad bild över ett skepp. Det är avlångt och slutar i fören med ett drakhuvud. I aktern sitter drakens svans. Det fyrkantiga seglet är hissat. Skeppet är packat med last som är fastsurrad med rep. Sex män sitter på varje sida och ror med långa åror.

28

Tecknad bild över en vikingaby. En samling med två stora långhus och flera mindre grophus. Byn ligger i en vik och ett stort skepp och en mindre båt ligger uppdragna på stranden. Byn har inhägnade odlingar och man har kor, grisar och får.

31

Karta. Birka nära Stockholm och Uppåkra utanför Lund i Skåne.

33

Foto. Ett snidat huvud på ett skaft. Huvudet ser ut som en mus med runda öron.

33

Foto. Ett litet djur format av silverfärgad metall. Djuret är kattliknande och kroppen är omslingrad av ormar.

34

Foto av statyn som bara är Odens huvud. Ovanpå huvudet sitter två stora horn. Huvudet ligger ner så det ena hornet ligger nedtryckt i marken och det andra pekar rakt upp. Ansiktet har näsa och mun och markering för två ögon. Men, höger öga är bara en guldfärgad inbuktning.

35

Målning. Tor står i sin vagn och håller sin hammare i sin högra hand. Runt hammaren blixtrar det.

35

Målning. Freja sitter i en vagn som dras av två katter. Runt henne svävar sju bebisar.

36

Målning. Ett högt trähus med två dörrar. På taket sitter det träbjälkar. Huset har inga fönster. Till vänster om huset står ett högt träd.

38

Foto. En kvinna ligger på knä och plockar ner skelettdelar i en plastpåse. Bredvid henne ligger ett kranium och ett skelett i en stengrav.

42

Foto. En nutida skojig vikingahjälm i tyg som brukar användas av supporters som hejar på Sverige. Den är gul och blå och har blåa horn. Från hjälmen hänger två blågula flätor ner.

43

Två foton.

1. Scen ur filmen. En pojke och en flicka sitter lutade i en skog. De har kläder av skinn och tyg.
2. En sportbil sedd framifrån. Bakom bilen, på en skylt står det Valhalla

46

Foto. Fem män och fem kvinnor som är klädda som på vikingatiden. Männerna har en lång tunika med ett läderskärp i midjan och byxor. Kvinnorna har antingen en lång klänning med ett läderskärp eller en blus och en lång kjol.

47

Foto. Modellen av Birkaflickan Disa. Hon har håret i hästsvans och är klädd i en röd klänning. Bredvid henne är ett foto av skelettet av Birkaflickan.

50

Foto. En kyrka i mörkt trä och med tak av träspån. Den är byggd i tre delar. I den första delen finns ingångsporten, sedan en kortare, men högre, mellandel och till sist den högsta delen med ett torn ovanpå.

52

Teckning. En nunna och en munk. Båda har vida klänningar som går ända ner till fötterna. Hon har ett vitt tyg runt huvudet, så att bara ansiktet syns, och en mörk slöja över det. Han har en lång mantel med huva över sin dräkt. Han har rakat av håret i en cirkel längst upp på huvudet.

53

Teckning över klosterområdet. Flera stora byggnader som sitter ihop som en fyrkant med en öppen gård i mitten. Runt om finns mindre hus, odlingar och trädgårdar.

55

Karta som visar att Hansan fanns i länderna runt Östersjön. Här finns städerna: Bergen, Visby, Brygge, Bremen, Hamburg, Lübeck, Danzig, Novgorod.

56

Foto. En hög stenmur som sträcker sig genom ett landskap. Muren är som en rak vägg, men med jämna mellanrum finns torn andra byggnader inbyggda i muren.

57

Tre stadsvapen.

Stockholm: Ett ansikte med axellångt hår och en krona på huvudet. Ansiktet är gult, bakgrunden är blå.

Örebro: En svart örn med utfällda vingar. Bakgrunden är gul.

Skara: En röd kyrka med två torn. Bakgrunden är vit.

60

Tecknad bild. En man och en kvinna ur adeln. Hon har en lång klänning med vida ärmar. Uppsatt hår och en tunn slöja. Han är riddare i rustning och håller i svärd och sköld.

61

Teckning över borgen. Den ligger på en ö i ett vattendrag, och är helt omgiven av vatten. Borgen är omgiven av höga murar. Det finns byggnader som sitter ihop med muren, men också mindre hus innanför muren. På flera av husen avslutas gavelväggen i en trappstegsformad kant mot taket.

62

Två vapensköldar.

Banérs vapensköld: en sköld i rött och blått är omgiven av enhörningar, riddarhjälmarna och riddarflaggor.

Trolles vapensköld: En gul sköld med ett rött troll. Men trollet är huvudlöst. Huvudet sitter faststucket på en krona ovanför skölden.

62

Tecknad bild. Präst som har en fotsid dräkt. Den är smyckad med guldfärgade spännen på framsidan.

63

Tecknad bild. Borgarkvinnan har en lång klänning och en slöja på huvudet. Borgarmannen har jacka, byxor, hatt och en mantel.

64

Tecknad bild. Bönderna har enkla kläder. Bondekvinnan har lång klänning och ett huckle över håret. Bonden har tunika, och byxor.

65

Teckning över en by på landet. Mindre och större hus ligger i små grupper. De bildar små gårdar. Mellan gårdarna ligger byggnader man har tillsammans, till exempel kvarnen. Runt om finns odlade fält.

68

Karta som visar Norden på 1300-talet. Sverige består ungefär av ett område från dagens Småland och norrut till och med Ångermanland samt stora delar av södra Finland. Blekinge och Halland tillhör Danmark. Jämtland och Härjedalen tillhör Norge.

69

Foto. Modell som visar Birger Jarl. Modellen ser levande ut. Han har ljus hy med rynkor och blå ögon. Håret är långt och grått.

70

Foto. Någon med vita handskar på händerna rör vid ett kranium som ligger i en låda.

70

Foto. Sigillet är en rund platta med figurer i relief. Magnus Ladulås sitter på en tron.

71

Foto. Ett armborst en mekanisk pilbåge. Bågsträngen spänns, hålls och släpps av en mekanik som sitter på ett handtag, som på ett gevär.

72

Illustration från en boksida. En man med en svärd i handen skadar eller dödar en annan man. Den skadade har sår som blöder, och en kniv i magen.

74

Karta över Europa. Digerdödens utbredning med årtal

1347: Turkiet, norra Afrika, Sicilien, Sardinien, Korsika.

1348: Grekland, Italien, södra Frankrike, östra Spanien.

1349: resten av Spanien, norra Frankrike, hela Östeuropa, Brittiska öarna.

1350–1351: norra Europa, norra Östeuropa, Skandinavien.

75

Målning från medeltiden. En läkare sticker hål i en mans arm, blodet rinner ner i en skål.

78

Målning från medeltiden. Drottning Margareta är dubbelt så stor som Albert av Mecklenburg. Hon är klädd i klänning och stor kappa med pälskanter. Han är enkelt klädd och hukar sig framför Margareta. Kronan har fallit från hans huvud och är på väg att landa på marken framför hans fötter.

79

Foto. Slottet består av flera sammanbyggda hus. Det är byggt av rödbrunt tegel och har många torn. Runt slottet är det vatten.

84

En boksida med bild. Olika djur som fåglar, lejon, hästar, gasell och ett fantasidjur som en blandning av en hund och en fågel. Ovanför och under bilden står det gammaldags text.

87

Foto. Personer, som är klädda till riddare med rustning och hjälm av plåt, kämpar med svärd och sköld.

93

Foto. Ett kranium med brunt lockigt hår och ett skelett.

93

Foto. Modell av Bockstensmannen. Han har brunt lockigt hår ner till axlarna. Han är klädd i en kjortel och mantel.

93

Foto. Elva olika tygbitar med trasiga kanter som ligger tillsammans, som utlagda pusselbitar.

97

En vapensköld med diagonala fält i rött, vitt och blått. En gul vase ligger ovanpå dessa. Det är en knippe pinnar eller strån som är hopbundna upptill och nertill.

98

Målning. Gustav Vasa har långt skägg och långa mustascher. Håret är klippt helt rakt i höjd med öronen. I pannan är luggen helt rak. Han har på sig en bred, svart jacka dekorerad med guldbroderier. Mössan sitter på sned som en rund skiva på huvudet.

103

Bild. Två cirkeldiagram som visar hur jorden fördelades under olika år.

År 1521:

Adeln 24,3 %

Självägande bönder 45 %

Staten 6,1 %

Kyrkan 24,6 %

År 1560:

Adeln 22,3 %

Självägande bönder 47,2 %

Staten 30,5 %

106

Foto. En stor sten med inhuggen text. Högst upp sitter ett armborst.

108

Tecknad bild. Nils Dackes huvud på en hög pelare.

109

Målning. Porträtt av Erik. Han har ett långt skägg som nertill är delat i två spetsar. Han är klädd i svart, utan några dekorationer, och har en svart mössa på huvudet.

110

Målning. Erik i helfigur. Han har kort hår och det långa skägget delat i två spetsar. Hans dräkt är gjord av rött tyg med guldbroderier. Jackan är smal och sitter tätt på kroppen, ärmarna är smala. Byxorna är korta, går bara till låren, och är vida och puffiga. Benen har tunna strumpor och ser väldigt smala ut i förhållande till byxorna.

112

Målning. Ett rum på slottet. Göran Persson verkar ha kommit in för att be kungen att skriva under något, han håller fram en penna. Han ser missnöjd ut. Karin sitter på en säng, Kungen sitter på golvet vid hennes fötter och lutar sig mot hennes knän. Han håller i ett papper i ena handen och sträcker sin andra till Karin. Hon håller om hans hand med bägge sina och håller den mot sitt bröst. Hon tittar mot Göran och ser rädd ut. Kungen ser sammanbiten ut och tittar ut i fjärran.

116

Målning. Kungen har brunt kort hår. Mitt på huvudet är håret borttrakat i en cirkel. Men kvarlämnat är en tunn linje av hår i pannan och en linje som går över det rakade området bakifrån och fram. Han har ett litet skägg och en stor mustasch.

120

Foto. En skamstock. Det är en ställning snickrad av brädor. I de två översta brädorna finns tre hål så att hals och handleder kan sättas fast.

126

Målning där konstnären fantiserat om händelsen. Inne i en timmerstuga. Gustav Vasa har fina vita kläder och en hög hatt. Han håller sin ena hand på den halvt öppna dörren. En kvinna med förkläde håller en brödspade över sitt huvud och siktar på Gustav Vasa. En kvinna står vid den stora ugnen och en man sitter på en pall och snidar på ett redskap. Runt om honom står fem soldater.

127

Svartvitt foto. Vasaloppet i Mora. Det är många människor som är samlade vid målgången. I bakgrunden syns kyrkan i Mora med två torn, ett större och ett mindre. Baksidan av skylten syns, så bokstäverna är spegelvända: I å m.

129

Svartvit tecknad bild ur den gamla boken. En kvinna som ska föda sitter på en stol. Hon är klädd i lång klänning. En kvinna står bakom och håller om henne medan en annan kvinna sitter på en stol framför henne för att ta emot barnet.

134

Medeltida målning. I helvetet brinner det med flammande lågor. Djävlar med klor och svans plågor människor genom trampa på dem och sticka dem med spjut och knivar.

135

Karta som visar att Sveriges gränser inte ser ut som idag. Till Sverige hör också Finland och Estland. Gotland samt västra och södra delarna av dagens Sverige tillhör Danmark-Norge.

140

Danska riksvapnet. En bild med en mängd olika symboler. Längst upp är det en krona av guld. Nedanför är det som en ridå som hålls upp av gula band med tofsar. Två män, endast iklädda en lövkrans runt midjan. De håller en tavla där bland annat Sveriges tre kronor finns med.

144

Målning. Inne i ett hus svingar legoknektar sina svärd mot vanliga människor och tar deras saker. Några människor ligger på marken medan andra försöker fly. Det finns även barn och djur med på bilden.

145

Karta som visar att Sveriges gränser inte ser ut som idag. Gotland, västra och södra delarna av dagens Sverige tillhör Danmark-Norge. Till Sverige hör också Finland, Estland och Svenska Livland (norra Lettland).

146

Foto. Silverbibeln ligger uppslagen. Texten är skriven för hand i silver och guld på lilafärgade blad. Även pärmarna är av silver.

149

Teckning. Vasa är ett stort skepp med detaljer målade i många starka färger. Kanonluckorna är öppna så kanonrören syns.

151

Två bilder:

Målning. Porträtt av drottning Kristina. Hon har långt mörkt hår som hon har lockat. Hon bär en vit urringad klänning. På höger arm har hon en blå rosett och håller en sorts stav i handen. Runt halsen har hon ett halsband av pärlor.

Foto. En blå mantel med släp. Den har en kant av guld och en krage av vit päls.

156

Foto. Karolinsk uniform. Den har en lång blå rock med många knappar och knähöga stövlar. Över rocken finns en mantel.

159

Karta som visar Sveriges gränser efter freden i Roskilde år 1658. Sverige är större än idag. Gotland tillhör Sverige liksom Skåne, Blekinge, Halland, Bohuslän, Härjedalen och Jämtland. Även Finland och en bit av gränsande Ryssland, Estland, svenska Livland, mellersta Norge och delar i norra Tyskland.

160

Målning. Karl XI som femåring. Han är avbildad som man ser grekiska gudar på gamla målningar. Han har långt lockigt hår, en tunika som går till knäna och gyllene bröstplåt. Sandaler på fötterna och en metallstav i höger hand. Han står mellan två guldfärgade lejon.

165

Målning. Det är vinter i ett bergigt landskap. Karl XII bärs på en bår av soldater. Han ligger med kläderna på och vilar huvudet på en stor kudde. Bakom följet går en fanbärare och ännu fler soldater.

166

Karta som visar Sveriges gränser år 1721. Sverige, i stort sett som det ser ut idag samt hela Finland och lilla Wismar i norra Tyskland.

172

Svartvitt foto. En liten enkel stuga med små fönster. Det sitter en träplatta ovanför dörren.

176

Foto. Kopparmyntet är en stor fyrkantig platta med stämplar.

181

Foto. Bakelsen är dekorerad med grädde och en chokladbit i form av kungens profil.

184

Svartvit tecknad bild från 1600-talet. På bilden händer flera saker:

- Kvinnor flyger på kvastar eller högafflar. Med på kvastarna finns även små barn.
- Kvinnor är bundna vid en stolpe ovanpå ett brinnande bål.
- Barn rider på en get.
- En man har bundit ihop människor med ett rep. Han föser dem framför sig med ett svärd.
- En grupp kvinnor och barn knäböjer framför en grupp män och ser ut att be om nåd.

188

Foto. Ett stort segelfartyg i trä med många stora segel. Fartygen har fyra flaggor: Finland, Sverige, Nederländerna och USA.

190

Samiska flaggan: Fyra lodräta band. Från vänster: röd, grön, gul och blå. De gröna och gula banden är smala. I mitten finns en ring. Röd till höger, blå till vänster.

199

Målning. Kung Adolf Fredrik bär en praktfull dräkt i glänsande tyg. Över axlarna har han en pälskantad mantel. Den är konstfullt broderad och smyckad.

201

Foto. En vägg i ett rum. På väggen sitter rader av växtbilder. De sitter sida vid sida i flera rader och täcker hela väggen.

202

Målning. Han är klädd i en grå kolt. I ett bälte kring midjan har han väskor smyckade med tennträdsbroderier. Ena handen håller han en linnea, i den andra en samisk trumma. På huvudet har han en röd basker.

206

Målning. Gustav III har en peruk med vitt hår på huvudet. Jacka, mantel och byxor är röda med detaljer av guld. Han har en medalj i ett band om halsen och stor broderad stjärna på bröstet.

207

Målning. Slottet är kvadratformat med rektangulära utbyggnader. I förgrunden är det vatten och en bro. Längs med stranden går människor.

209

Tecknad bild. En man ligger utsträckt i en sträckbänk. Hans armar och ben är bundna vid två liggande stockar. En man vid varje stock vrider på den så att mannen sträcks ännu lite till.

211

Svartvitt foto. Två män i riddarrustning på en teaterscen.

212

Foto. Tre skyltdockor som är klädda i svenska dräkten. Kvinnan har en svart klänning med puffiga ärmar i vitt. Röda rosetter pryder klänningen. Mannen har en svart dräkt med kortbyxor och jacka samt mantel. Vita knästrumpor. På huvudet en hatt med uppvikta brätten. Insidan av manteln är röd och han har en stor röd rosett i midjan. Pojken har en likadan dräkt som den vuxne mannen.

219

Teckning. Kungen sitter med en kortlek.

220

Foto. Kungens kläder.

Mask och hatt: En odecorerad mask som täcker ansiktet. Den har en näsa och hål för ögonen. Hattbrättarna är uppvikta så den ser ut som en halv cirkel.

Jacka: grå skimrande jacka med många knappar. I midjan sitter en stor rosett. På bröstet, en broderad stjärna.

Byxor: Smala, ser ut som strumpbyxor.

Slängkappa: En svart kappa som har formen som en halv cirkel.

226

Karta som visar Sverige 1809. Sverige gränser ser ut som idag, men har även en liten del av norra Tyskland. Danmark och Norge är ett land tillsammans med området Holstein i dagens norra Tyskland. Finland och Baltikum tillhör Ryssland.

231

Målning. Två män kliver in i ett rum där en grupp kvinnor har kaffebjudning. En av kvinnorna stoppar männen i dörren medan de övriga försöker gömma undan kaffekoppar och kanna.

239

Foto. Ett rum med ett vitt möblemang med sex trästolar med stoppade sitsar och ett ovalt bord.

243

Målning. Porträtt av Carl Michael Bellman med ett stränginstrument i händerna. Han verkar ha 1700-talsperuk, med stora liggande lockar vid öronen och resten av håret bakåtstruket. Han har en skjorta med spets runt armarna och halsen. Över skjortan bär han en röd väst.

244

Foto. En cittra är ett stränginstrument med sju strängar. Den påminner om en liten gitarr.

251

Målning. Karl XIV sitter i sin säng i sitt stora fina sovrums. En man sitter bredvid honom och två män står vid sängens fotända. Kungen gestikulerar med armarna och männen ser ut att föra anteckningar.

252

Unionsflaggan. En svensk flagga, gult kors på blå botten. I det övre, vänstra, blå fältet är en mindre flagga placerad. Den är en blandning av den svenska och norska flaggan.

252

Ett vykort i form av en norsk flagga. På flaggan står det: 13. August 1905 JA vi elsker dette Landet!

255

Svartvitt foto. En skolsal. Pojkar och flickor sitter på var sin sida i salen. De sitter två och två i en bänk och läser i samma bok. Alla pojkar har kortklippt hår och kavaj. Flickorna har långt, flätat hår och är klädda i blus och lång kjol.

259

Svartvitt foto. Fyra kvinnor i förgrunden sitter vid maskiner och jobbar. I bakgrunden syns många kvinnor.

262

Foto taget uppifrån. Byn består av flera gårdar, alla med flera mindre och större hus. Gårdarna ligger samlade kring bygatan och odlingsmarken stäcker sig ut åt alla håll därifrån.

263

Foto. Skulptur i trä som föreställer en man med långt hår och skägg. Han är klädd i gammaldags kläder och har en stor hatt på huvudet. Han sträcker fram sin tomma hand, i den andra håller han en skylt med texten:

Ödmjukast jag Er ber
Fast rösten är nog matt
Kom lägg en penning ner
Men lyften uppå min hatt

Säll är den som låter sig
Vårda om de fattige

Kon. Dav. 41:2

273

Gammal affisch med en karta där det står: De enda länder i Europa där kvinnorna ha politisk rösträtt.

Finland 3,1 milj innev.

Norge 2,4 milj innev.

Danmark 2,8 milj innev.

Hela Europas innevånareantal 447 miljoner.

De tre nordiska länderna är markerade med färg, medan resten av Europa är vitt.

284

Foto. Ett litet passagerarfartyg ska ta sig ned för "trapporna" för att komma till en lägre nivå av kanalen. Varje trappsteg är som en liten bassäng som stängs till med stora portar.

285

Svartvitt foto. På ett järnvägsspår står ett ånglok. Framför och bredvid loket står ca 25 män klädda i arbetskjorta, byxor och hatt. I handen håller de sina handverktyg de arbetar med, till exempel spadar.

289

Svartvitt foto. I ett rum ligger 29 pärmar staplade ovanpå varandra. Stapeln är så hög att en person måste sitta på en stol som står på ett bord för att räkna upp och lägga på ytterligare en pärm. En kvinna med en lång mörk klänning står bredvid pärmarna och bläddrar i en pärm som ska upp på stapeln.